សេចក្តីប្រកាស
អង្គការសហប្រជាជាតិ
ស្តីពីសិទ្ធិជនជាតិដើមភាគតិច

ការិយាល័យឧត្តមស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សប្រចាំកម្ពុជា

esckRbkasrbsGgkarshRbCaCats

BsTCnCatedmPaKtc

Garmkfa

មានជនជាតិដើមភាគតិចប្រមាណជា៣៧០លាននាក់ រស់នៅក្នុងរដ្ឋសមាជិកនានារបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ រួមទាំងកម្ពុជាផងដែរ ។ ជនជាតិដើមភាគតិចប្រឈមមុខនឹងបញ្ហាជាច្រើន ជារឿយៗពាក់ព័ន្ធនឹងដីធ្លី វប្បធម៌ ភាសា និងប្រពៃណីផ្សេងៗ ដែលកំពុងតែទទួលការគៀបសង្កត់កាន់តែខ្លាំងឡើង ពីការអភិវឌ្ឍន៍ និងសកលភាវូបនីយកម្ម ។

នៅថ្ងៃទី១៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៧ មហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ បានអនុម័តសេចក្តីប្រកាសស្តីពីសិទ្ធិជនជាតិដើមភាគតិច ។ សេចក្តីប្រកាសនេះ មិនបង្កើតសិទ្ធិថ្មីទេ ប៉ុន្តែមានគោលបំណងដោះស្រាយស្ថានការណ៍ពិសេសផ្សេងៗរបស់ជនជាតិដើមភាគតិច និងការលំបាកជាក់ស្តែង ដែលពួកគេប្រឈមមុខ ក្នុង ការទាមទារសិទ្ធិ

របស់ខ្លួនដែលមានស្រាប់ជាមនុស្សជាតិ។

សេចក្តីប្រកាសនេះ មានចែងអំពីសិទ្ធិទាំងឡាយ ដែលបានដំកល់ទុកក្នុងសេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពី សិទ្ធិមនុស្ស និងដែលបានធានាការពារក្នុងសន្ធិសញ្ញា សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិនានា ដែលកម្ពុជាបានទទួលយក។ សន្ធិសញ្ញាទាំងនេះ ត្រូវបានដាក់បញ្ចូលទៅក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៩៣ និងជាផ្នែកមួយនៃច្បាប់ជាតិ។

សេចក្តីប្រកាសនេះ ចែងអំពីសិទ្ធិបុគ្គល និងសិទ្ធិសមូហភាពរបស់ជនជាតិដើមភាគតិច រួមទាំងសិទ្ធិរបស់ពួកគេលើដីធ្លី និងធនធានវប្បធម៌ អត្តសញ្ញាណ ភាសា ការងារ សុខភាព វប្បធម៌ ការសិក្សាអប់រំ និងបញ្ហាដទៃទៀត។

សេចក្តីប្រកាសនេះ ទទួលស្គាល់សិទ្ធិជនជាតិដើមភាគតិចលើដីធ្លី ដែនដី និងធនធានផ្សេងៗដែលពួកគេមាន

កាន់កាប់ឬប្រើប្រាស់ជាប្រពៃណី ហើយដែលរដ្ឋសមាជិកនានាត្រូវតែទទួលស្គាល់ និងការពារតាមផ្លូវច្បាប់ ។ ជនជាតិដើមភាគតិចមានទំនាក់ទំនងជាពិសេសខាងជំនឿសាសនា ជាមួយដីធ្លី ទឹកដី និងធនធាននានា ដែលជាស្នូលនៃអត្តសញ្ញាណ វប្បធម៌ និងប្រពៃណីរបស់ខ្លួន ។

សេចក្តីប្រកាសនេះ បញ្ជាក់ពីសិទ្ធិជនជាតិដើមភាគតិចក្នុងការរក្សានិងពង្រឹងស្ថាប័នវប្បធម៌និងប្រពៃណីរបស់ខ្លួន និងធ្វើការអភិវឌ្ឍន៍ស្របតាមសេចក្តីត្រូវការនិងបំណងប្រាថ្នារបស់ខ្លួនផ្ទាល់ ។

សេចក្តីប្រកាសនេះ ក៏ហាមឃាត់ផងដែរការរើសអើងប្រឆាំងជនជាតិដើមភាគតិច និងជំរុញឱ្យពួកគេចូលរួមយ៉ាងពេញលេញ និងប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាព នៅគ្រប់បញ្ហាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងខ្លួន ហើយសិទ្ធិរបស់ពួកគេនៅតែមានជាពិសេស ហើយបន្តអនុវត្តតាមទស្សនៈរបស់ខ្លួន ផ្ទាល់

ក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមកិច្ច ។

សេចក្តីប្រកាសនេះ មិនតម្រូវឱ្យផ្តល់សច្ចាប័ន នៅមុនពេលដែលសេចក្តីប្រកាសនេះចូលជាធរមានឡើយ ។ ទោះជាសេចក្តីប្រកាសនេះ មិនមែនជាអត្ថបទដែលភ្ជាប់កាតព្វកិច្ចតាមផ្លូវច្បាប់ ដូចជាតាមលក្ខណៈ សន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិក៏ដោយ ក៏មានប្រទេសចំនួន១៤៣ រួមទាំងកម្ពុជាផង បានបោះឆ្នោតគាំទ្រអត្ថបទនេះ ដែលតំណាងឱ្យចំនួនភាគច្រើននៃរដ្ឋសមាជិកអង្គការសហប្រជាជាតិ ។ ប្រទេសនានា ដែលបានបោះឆ្នោតគាំទ្រ តាមធម្មតាត្រូវបានគេរំពឹងថាគាំទ្រនិងអនុវត្តបទបញ្ញត្តិនៃសេចក្តីប្រកាសនេះ ចំពោះពលរដ្ឋនៃជនជនជាតិដើមភាគតិច នៅក្នុងប្រទេសរបស់ខ្លួន ។

យន្តការអង្គការសហប្រជាជាតិសំរាប់ជនជាតិដើមភាគតិច

មានយន្តការអង្គការសហប្រជាជាតិមួយចំនួនត្រូវបានបង្កើតឡើង ដើម្បីលើកស្ទួយសិទ្ធិជនជាតិដើម ភាគតិច ដូចជា :

ក្រោមការឧបត្ថម្ភពីក្រុមប្រឹក្សាសិទ្ធិមនុស្សអង្គការសហប្រជាជាតិ អាណត្តិរបស់**អ្នករាយការណ៍ពិសេសរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ** ស្តីពីស្ថានការណ៍សិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពជាមូលដ្ឋានរបស់ជនជាតិដើមភាគតិចត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅក្នុងឆ្នាំ២០០១ ដើម្បីលើកស្ទួយសិទ្ធិជនជាតិដើមភាគតិច៣៥០លាននាក់ លើពិភពលោក ។

វេទិកាអចិន្ត្រៃយ៍ស្តីពីបញ្ហាជនជាតិដើមភាគតិច គឺជាស្ថាប័នដែលផ្តល់ការណែនាំដល់ក្រុមប្រឹក្សាសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមកិច្ច របស់អង្គការសហប្រជាជាតិ ស្តីពីបញ្ហាជនជាតិដើមភាគតិច ទាក់ទងនឹងការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច និង

សង្គមកិច្ច វប្បធម៌ បរិស្ថាន អប់រំ សុខភាព និង សិទ្ធិមនុស្ស

មូលនិធិសំរាប់ជនជាតិដើមភាគតិច ត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយមហាសន្និបាត ក្នុងឆ្នាំ១៩៨៥ ក្នុងគោលបំណងជួយដល់តំណាងរបស់សហគមន៍ និងអង្គការជនជាតិដើមភាគតិចនានា ដើម្បីចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំនៃស្ថាប័នអង្គការសហប្រជាជាតិពាក់ព័ន្ធនានា រួមទាំងវេទិកាអចិន្ត្រៃយ៍ ។

កម្មវិធីអាហារូបករណ៍សំរាប់ជនជាតិដើមភាគតិចរបស់ការិយាល័យឧត្តមស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្ស

ការិយាល័យឧត្តមស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្ស (OHCHR) មានកម្មវិធីអាហារូបករណ៍សំរាប់ជនជាតិដើមភាគតិច ដែលមានបំណងផ្តល់ឱ្យតំណាងជនជាតិដើមភាគតិចនូវឱកាសសិក្សាអំពីប្រព័ន្ធ

និងយន្តការអង្គការសហប្រជាជាតិដែលធ្វើការលើវិស័យ សិទ្ធិមនុស្សជាទូទៅ និងលើបញ្ហាពាក់ព័ន្ធ នឹងជនជាតិដើម ភាគតិចជាពិសេស ។ សិក្ខាកាមចំណាយ ពេលពីរទៅបួន ខែ នៅទីស្នាក់ការការិយាល័យឧត្តមស្នងការអង្គការ សហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្ស(OHCHR) ប្រចាំ នៅទីក្រុងហ្សឺណែវ បន្ទាប់ពីសិក្សាអំពីការងាររបស់ ការិយាល័យ ក្រុមប្រឹក្សាសិទ្ធិមនុស្ស ស្ថាប័នសន្ធិសញ្ញា នានា និងយន្តការដទៃទៀត ដូច្នេះពួកគេអាចជួយដល់ អង្គការ និងសហគមន៍របស់ខ្លួន ក្នុងការការពារនិងការ លើកស្ទួយសិទ្ធិប្រជាជនរបស់ខ្លួន តាមរយៈយន្តការ ទាំងនេះ ។

ដើម្បីទទួលបានព័ត៌មានបន្ថែមទៀតស្តីពីសេចក្តី ប្រកាសកម្មវិធីអាហារូបករណ៍ និងវិធីផ្សេងៗទៀត ដែល អង្គការសហប្រជាជាតិ គាំទ្រដល់ជនជាតិដើមភាគតិច សូមទាក់ទងការិយាល័យឧត្តមស្នងការអង្គការ

សហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សប្រចាំនៅកម្ពុជា។

ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៧

esckRbkasrbsGgkarshRbCaCat
sBsTCnCatedImPaKtic
¬Gnmtedayescksercrbsmhasn)at
elx 61¼295 éfTI 13 ExkBaa qa 2007¦

mhasn)at

ដោយផ្អែក លើគោលបំណង និងគោលការណ៍ផ្សេងៗនៃធម្មនុញ្ញសហប្រជាជាតិ និងលើសុច្ចរិតភាពក្នុងការបំពេញកាតព្វកិច្ចដោយរដ្ឋទាំងឡាយស្របតាមធម្មនុញ្ញនេះ

ដោយអះអាងថា ជនជាតិដើមភាគតិចមានសិទ្ធិស្មើ គ្នាដូចប្រជាពលរដ្ឋដទៃទៀត ខណៈដែលមានការទទួលស្គាល់ថា មនុស្សទាំងអស់មានសិទ្ធិដើម្បីមានភាពផ្សេង ពីគ្នាជនជាតិដើមភាគតិចចាត់ទុកខ្លួនឯងថាមានភាព ផ្សេងពីគេហើយត្រូវតែគោរពដល់សិទ្ធិនៃភាពផ្សេង គ្នានេះ។

ដោយអះអាងដែរថា មនុស្សគ្រប់រូបរួមចំណែក បង្កើតនូវភាពចំរុះ និងភាពសម្បូរណ៍បែបនៃអារ្យធម៌ និង វប្បធម៌ ដែលបង្កើតបានជាមរតករួមរបស់មនុស្សជាតិ

ដោយអះអាងបន្ថែមទៀតថា លិទ្ធិ គោលនយោបាយ និងការអនុវត្តផ្សេងៗផ្អែកលើឬលើកកំពស់ឧត្តមភាពរបស់ មនុស្ស ឬបុគ្គល ដោយឈរលើមូលដ្ឋានដើមកំណើត ជាតិ សាសន៍ សាសនា ឬភាពខុសគ្នាខាងជាតិពន្ធ និងវប្បធម៌ គឺជាការប្រកាន់ពូជសាសន៍ មិនត្រឹមត្រូវតាមលក្ខណៈ វិទ្យាសាស្រ្ត គ្មានតំលៃគតិយុត្តិ មិនអាចទទួលយកបាន ខាងសីលធម៌ និងជាអំពើអយុត្តិធម៌សង្គម

ដោយអះអាងជាថ្មីថា ជនជាតិដើមភាគតិច ក្នុងការ អនុវត្តសិទ្ធិរបស់ខ្លួន គប្បីគ្មានការរើសអើង ទោះជាក្នុង រូបភាពណាក៏ដោយ

ដោយបារម្ភថា ជនជាតិដើមភាគតិចទទួលរងនូវអំពើ

អយុត្តិធម៌ជាប្រវត្តិសាស្ត្រ ដែលបណ្តាលមកពី ដូចជាការធ្វើអាណានិគមលើ និងការដកហូតយកដីធ្លី ដែនដី និងធនធានរបស់ពួកគេ ដែលរារាំងពួកគេ ក្នុងការប្រើប្រាស់សិទ្ធិរបស់ខ្លួន ជាពិសេសសិទ្ធិក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍តាមសេចក្តីត្រូវការនិងផលប្រយោជន៍របស់ខ្លួន

ដោយទទួលស្គាល់ នូវតម្រូវការជាបន្ទាន់ឱ្យគោរព និងលើកស្ទួយសិទ្ធិមានពីកំណើតរបស់ជនជាតិដើមភាគតិចដែលកើតចេញពីរចនាសម្ព័ន្ធនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមកិច្ច និងពីវប្បធម៌ និងប្រពៃណីខាងជំនឿប្រវត្តិសាស្ត្រ និងទស្សនវិទ្យា ជាពិសេសសិទ្ធិរបស់ពួកគេលើដីធ្លី ដែនដី និងធនធានរបស់ពួកគេ

ដោយទទួលស្គាល់ផងដែរថា តម្រូវការជាបន្ទាន់ឱ្យគោរព និងលើកស្ទួយសិទ្ធិជនជាតិដើមភាគតិច ដែលមានចែងក្នុងសន្ធិសញ្ញា កិច្ចព្រមព្រៀង និងការសំរុះសំរួល

ក្នុងន័យស្ថាបនាផ្សេងៗទៀត ជាមួយរដ្ឋនានា

ដោយស្វាគមន៍ ការពិតដែលថា ជនជាតិដើមភាគតិចកំពុងរៀបចំខ្លួន ដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍នយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌ និងដើម្បីបញ្ចប់ការរើសអើង និងការសង្កត់សង្កិនគ្រប់រូបភាព នៅពេលណាដែលកើតមាន

ដោយជឿជាក់ថា ការគ្រប់គ្រងរបស់ជនជាតិដើមភាគតិចលើការអភិវឌ្ឍន៍នានា ដែលមានឥទ្ធិពលលើជនជាតិដើមភាគតិច និងលើដីធ្លី ដែនដី និងធនធានរបស់ខ្លួន នឹងផ្តល់លទ្ធភាពឱ្យពួកគេ ក្នុងការរក្សានិងពង្រឹងស្ថាប័នវប្បធម៌ ប្រពៃណី និងលើកកំពស់ការអភិវឌ្ឍន៍ស្របតាមបំណងប្រាថ្នា និងសេចក្តីត្រូវការរបស់ខ្លួន

ដោយទទួលស្គាល់ដែរថា ការគោរពចំពោះចំណេះដឹងវប្បធម៌ និងការអនុវត្តជាប្រពៃណីរបស់ជនជាតិដើមភាគ-តិចរួមចំណែកក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍ ប្រកបដោយនិរន្តរភាព

និងសមធមិ និងការគ្រប់គ្រង បរិស្ថានយ៉ាងត្រឹមត្រូវ

ដោយបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ពី ការរួមចំណែកដល់ការ មិនឱ្យមានវត្តមានយោធា នៅលើដីធ្លី និងដែនដីរបស់ជន-ជាតិដើមភាគតិចដើម្បីនាំមកនូវសន្តិភាពការអភិវឌ្ឍន៍ និងការរីកចំរើនខាងសេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមកិច្ចការយោគយល់គ្នា និងទំនាក់ទំនងជាមិត្តភាពជាមួយប្រជាជាតិ និងប្រជា-ជនលើពិភពលោក

ដោយទទួលស្គាល់ជាពិសេស នូវសិទ្ធិនៃក្រុមគ្រួសារ និងសហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិច ក្នុងការបន្តទទួលខុសត្រូវរួមចំពោះការចិញ្ចឹមបីបាច់ថែរក្សា ការបណ្តុះបណ្តាល ការអប់រំ និងសុខុមាលភាពកូនចៅរបស់ខ្លួន មានលក្ខណៈស្របគ្នានឹងសិទ្ធិកុមារ

ដោយចាត់ទុកថា សិទ្ធិទាំងឡាយ ដែលមានចែងក្នុងសន្ធិសញ្ញា កិច្ចព្រមព្រៀង និងកិច្ចចាត់ចែងក្នុងន័យស្ថាប-

នាដទៃទៀតរវាងរដ្ឋនានា និងជនជាតិដើមភាគតិច ដែល
នៅក្នុងស្ថានភាពខ្លះជាកង្វល់ ជាផលប្រយោជន៍ ជាការ
ទទួលខុសត្រូវ និងមានចរិតជាអន្តរជាតិ

ដោយចាត់ទុកដែរថា សិទ្ធិសញ្ញា កិច្ចព្រមព្រៀង និង
កិច្ចចាត់ចែងក្នុងន័យស្ថាបនាដទៃទៀត និងទំនាក់ទំនង
របស់វាជាមូលដ្ឋានសំរាប់ភាពជាដៃគូដ៏រឹងមាំ រវាងជនជាតិ
ដើមភាគតិច និងរដ្ឋនានា

ដោយទទួលស្គាល់ថា ធម្មនុញ្ញសហប្រជាជាតិកតិកា-
សញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និង វប្បធមិ[១]
និងកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោប
ាយ ព្រមទាំងសេចក្តីប្រកាស និងកម្មវិធីសកម្មភាព[២]
ទីក្រុងវីយ៉ែន បញ្ជាក់ពីសារៈសំខាន់ជាមូលដ្ឋាននៃសិទ្ធិ
ស្វ័យសំរេចរបស់មនុស្សគ្រប់រូប ក្នុងស្មារតីនេះ មនុស្ស
ទាំងអស់អាចសំរេចចិត្តដោយសេរីអំពីឋានៈនយោបាយ

របស់ខ្លួននិងធ្វើការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និង វប្បធម៌របស់ខ្លួនដោយសេរី

ដោយចងចាំក្នុងចិត្តថា មិនមានចំណុចណាមួយក្នុង សេចក្តីប្រកាសនេះ អាចត្រូវបានប្រើប្រាស់ ដើម្បីបដិសេធ បុគ្គលណាម្នាក់នូវសិទ្ធិស្វ័យសំរេច ដែលបានអនុវត្តស្រប តាមច្បាប់អន្តរជាតិឡើយ

ដោយជឿជាក់ថា ការទទួលស្គាល់សិទ្ធិជនជាតិដើម ភាគតិច ក្នុងសេចក្តីប្រកាសនេះនឹងលើកកំពស់ទំនាក់ទំនង ប្រកបដោយសុខដុម និងដោយសហការគ្នា រវាងរដ្ឋ និង ជនជាតិដើមភាគតិច ដោយផ្អែកលើគោលការណ៍យុត្តិធម៌ ប្រជាធិបតេយ្យ ការគោរពសិទ្ធិមនុស្ស ការមិនរើសអើង និងសុចរិតភាព

ដោយលើកទឹកចិត្ត រដ្ឋទាំងអស់ឱ្យគោរពនិងអនុវត្ត តាមកាតព្វកិច្ចរបស់ខ្លួនប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាព ដូចដែល

អនុវត្តចំពោះជនជាតិដើមភាគតិចតាមលិខិតុបករណ៍អន្តរជាតិ ជាពិសេសលិខិតុបករណ៍ទាំងឡាយ ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងសិទ្ធិមនុស្ស ដោយមានការពិគ្រោះយោបល់ និងសហការគ្នាជាមួយបុគ្គលដែលពាក់ព័ន្ធ

ដោយបញ្ជាក់ថា អង្គការសហប្រជាជាតិ មានតួនាទីសំខាន់ដែលត្រូវបន្តអនុវត្ត ក្នុងការលើកំពស់ និងការការពារសិទ្ធិជនជាតិដើមភាគតិច

ដោយជឿថា សេចក្តីប្រកាសនេះ គឺជាការបោះជំហានទៅមុខដ៏សំខាន់មួយ ក្នុងការទទួលស្គាល់ការលើកស្ទួយ និងការការពារសិទ្ធិសេរីភាពជនជាតិដើមភាគតិច និងក្នុងការបង្កើតសកម្មភាពពាក់ព័ន្ធនៃប្រព័ន្ធអង្គការសហប្រជាជាតិ នៅក្នុងវិស័យនេះ

ដោយទទួលស្គាល់ និងអះអាងជាថ្មីថា ជនជាតិដើមភាគតិចគ្រប់រូប ដោយគ្មានការរើសអើងមានសិទ្ធិទទួល- ជ

ានសិទ្ធិមនុស្សដែលបានទទួលស្គាល់ដោយច្បាប់អន្តរ-ជាតិ *និងដោយទទួលស្គាល់ និងអះអាងជាថ្មី ថា* ជនជាតិដើមភាគតិចមានកម្មសិទ្ធិសមូហភាពសំខាន់បំផុត និងមិនអាចដកហូតបាន សំរាប់ជីវភាពរស់នៅ សុខុមាលភាព និងសំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍ដ៏សំខាន់ជាមនុស្ស

ដោយទទួលស្គាល់ផងដែរថា ជនជាតិដើមភាគតិចមានស្ថានភាពខុសគ្នាពីតំបន់មួយទៅតំបន់មួយ និងខុសគ្នាពីប្រទេសមួយទៅប្រទេសមួយ និង *ថា* សារៈសំខាន់នៃលក្ខណៈពិសេសនៃជាតិ និងតំបន់ ហើយសាវតាជាប្រវត្តិ-សាស្ត្រ និងវប្បធម៌ផ្សេងៗ គប្បីត្រូវបានលើកយកមកពិចារណា

សូមប្រកាសជាឧឡារិកថា សេចក្តីប្រកាសរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីសិទ្ធិជនជាតិដើមភាគតិចខាងក្រោមនេះ ជាបទដ្ឋាននៃសមិទ្ធិផលដែលត្រូវបន្ត អនុវត្ត

តាមស្មារតីនៃភាពជាដៃគូ និងការគោរពគ្នាទៅវិញទៅមក

មាត្រា ១ :

ជនជាតិដើមភាគតិច ជាសមូហភាព ឬជាបុគ្គលមាន សិទ្ធិទទួលបានយ៉ាងពេញលេញនូវសិទ្ធិមនុស្សនិងសេរីភាព ជាមូលដ្ឋានដែលទទួលស្គាល់ដោយធម្មនុញ្ញសហប្រជាជាតិ សេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិ មនុស្ស[៣] និងច្បាប់សិទ្ធិ-មនុស្សអន្តរជាតិនានា។

មាត្រា ២ :

ជនជាតិដើមភាគតិច និងបុគ្គលជាជនជាតិដើមភាគ-តិច មានសេរីភាព និងសមភាព ដូចប្រជាពលរដ្ឋនិងបុគ្គល ដទៃទៀត ព្រមទាំងមានសិទ្ធិរួចផុតពីការរើសអើងគ្រប់រូប ភាពក្នុងការអនុវត្តសិទ្ធិជាពិសេសដោយផ្អែកលើមូលហេតុ នៃដើមកំណើត ឬអត្តសញ្ញាណរបស់ខ្លួន ជាជនជាតិដើម ភាគតិច។

មាត្រា ៣ :

ជនជាតិដើមភាគតិច មានសិទ្ធិស្វ័យសំរេច។ តាមស្មារតីនៃសិទ្ធិនេះ ជនជាតិដើមភាគតិច ធ្វើសេចក្តីសំរេចចិត្តអំពីឋានៈនយោបាយរបស់ខ្លួនដោយសេរី និងធ្វើការអភិវឌ្ឍន៍សេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធមិរបស់ខ្លួនដោយសេរី។

មាត្រា ៤ :

ជនជាតិដើមភាគតិច ក្នុងការអនុវត្តសិទ្ធិស្វ័យសំរេចរបស់ខ្លួនមានសិទ្ធិគ្រប់គ្រងដោយខ្លួនឯងឬដោយស្វ័យភាពលើបញ្ហាទាំងឡាយដែលទាក់ទងនឹងកិច្ចការផ្ទៃក្នុងនិងកិច្ចការនៅមូលដ្ឋានរបស់ខ្លួន ព្រមទាំងវិធីសាស្ត្រនិងមធ្យោ-បាយផ្សេងៗ សំរាប់ផ្តល់ហិរញ្ញវត្ថុ ដល់ដំណើរការស្វ័យ-ភាពរបស់ខ្លួន។

មាត្រា ៥ :

ជនជាតិដើមភាគតិចមានសិទ្ធិរក្សា និងពង្រឹងស្ថាប័ននយោបាយ ច្បាប់ សេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និង វប្បធម៌ផ្សេងៗរបស់ខ្លួន ទន្ទឹមនេះក៏មានសិទ្ធិចូលរួមយ៉ាងពេញលេញ ក្នុងជីវភាពនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌របស់រដ្ឋផងដែរ តាមការជ្រើសរើសរបស់ពួកគេ។

មាត្រា ៦ ៖

ជនជាតិដើមភាគតិចគ្រប់រូប មានសិទ្ធិទទួលបាន សញ្ជាតិ។

មាត្រា ៧ ៖

១. ជនជាតិដើមភាគតិច មានសិទ្ធិរស់រានមានជីវិត បូរណភាពរូបកាយ និងបញ្ញាស្មារតី មានសេរីភាព និងសន្តិសុខផ្ទាល់ខ្លួន។

២. ជនជាតិដើមភាគតិចមានសិទ្ធិសមូហភាពក្នុងការរស់នៅប្រកបដោយសេរីភាព សន្តិភាព និងសន្តិសុខជាប្រ-

ជាពលរដ្ឋមានលក្ខណៈផ្សេងពីគេ ហើយនិងមិនត្រូវជាកម្មវត្ថុនៃអំពើប្រល័យពូជសាសន៍ ឬអំពើហឹង្សាណាមួយឡើយ រួមទាំងការបំបែកកុមារដោយបង្ខំចេញពីក្រុមមួយទៅដាក់ក្រុមមួយផ្សេងទៀត ។

មាត្រា ៨ ៖

១. ជនជាតិដើមភាគតិច និងបុគ្គលជាជនជាតិដើមភាគតិចមានសិទ្ធិមិនស្ថិតក្នុងកម្មវត្ថុនៃការបង្ខំឱ្យរស់នៅលាយឡំក្នុងសហគមន៍ផ្សេង ឬការបំផ្លាញវប្បធម៌របស់ខ្លួនឡើយ ។

២. រដ្ឋទាំងឡាយត្រូវផ្តល់យន្តការការពារ និងដោះស្រាយប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាពចំពោះ ៖

ក. អំពើណាមួយដែលមានបំណង ឬមានឥទ្ធិពលដល់ការដកហូតពីពួកគេ នូវបូរណភាពជាប្រជាពលរដ្ឋមានលក្ខណៈផ្សេងពីគេ ឬការដកហូតតម្លៃវប្បធម៌ ឬ

អត្តសញ្ញាណជាតិ ពន្ធុរបស់ពួកគេ ។

ខ. អំពើណាមួយដែលមានបំណង ឬមានឥទ្ធិពលដល់ការដកហូតពីពួកគេ នូវដីធ្លី ដែនដី ឬធនធានរបស់ពួកគេ ។

គ. រូបភាពណាមួយនៃការជម្លៀសជនជាតិដើមភាគតិចដោយបង្ខំ ដែលមានគោលបំណង ឬមានឥទ្ធិពលដល់ការរំលោភ ឬការធ្វើឱ្យអន្តរាយដល់សិទ្ធិរបស់ពួកគេ ។

ឃ.រូបភាពណាមួយនៃការបង្ខំឱ្យរស់នៅលាយឡំក្នុងសហគមន៍ផ្សេង ឬសមាហរណកម្ម ។

ង. រូបភាពណាមួយនៃការឃោសនាដែលបានរៀបចំឡើងដើម្បីជំរុញ ឬញុះញង់ឱ្យមានការរើសអើងជាតិសាសន៍ ឬជាតិពន្ធ សំដៅប្រឆាំងជនជាតិដើមភាគតិច ។

មាត្រា ៩ :

ជនជាតិដើមភាគតិច និងបុគ្គលជាជនជាតិដើមភាគតិច មានសិទ្ធិស្ថិតនៅជាសមាជិក សហគមន៍ជនជាតិដើមភាគតិច ឬសង្គមជាតិ ស្របតាមប្រពៃណី និងទំនៀមទំលាប់របស់សហគមន៍ និងសង្គមជាតិពាក់ព័ន្ធ ។ គ្មានការរើសអើងណាមួយ កើតឡើងដោយសារតែការប្រើប្រាស់សិទ្ធិនេះឡើយ ។

មាត្រា ១០ :

ជនជាតិដើមភាគតិច មិនត្រូវបានគេបណ្តេញដោយបង្ខំចេញពីដីធ្លី ឬដែនដីរបស់ខ្លួនឡើយ ។ ការតាំងលំនៅថ្មីមិនត្រូវធ្វើដោយគ្មានការយល់ព្រមដោយសេរី និងដោយមិនបានប្រាប់ឱ្យដឹងជាមុនដល់ជនជាតិដើមភាគតិចពាក់ព័ន្ធ និងបន្ទាប់ពីមានការព្រមព្រៀងលើសំណងត្រឹមត្រូវ និងយុត្តិធម៌នោះឡើយ ហើយបើសិនជាធ្វើទៅបាន ត្រូវដាក់ឱ្យមាននូវជំរើសនៃការវិលត្រលប់មកកាន់ដីធ្លី ឬដែនដី

របស់ខ្លួនវិញ។

មាត្រា ១១ ៖

១. ជនជាតិដើមភាគតិច មានសិទ្ធិប្រតិបត្តិ និងធ្វើឱ្យរស់រវើកឡើងវិញនូវប្រពៃណី និងទំនៀមទំលាប់ជា-វប្បធម៌របស់ខ្លួន។ សិទ្ធិនេះរួមមានទាំងសិទ្ធិក្នុងការថែរក្សាការពារ និងអភិវឌ្ឍន៍អ្វីៗដែលបង្ហាញពីអត្តសញ្ញាណវប្បធម៌របស់ខ្លួនដែលមានពីអតីតកាល បច្ចុប្បន្ន និងអនាគត ដូចជាតំបន់បុរាណវិទ្យា និងតំបន់ប្រវត្តិសាស្ត្របុរាណវត្ថុ រចនាបថ ពិធីបុណ្យ បច្ចេកវិទ្យា និងសិល្បៈទស្សនីយភាព និងការសំដែងសិល្បៈ និងអក្សរសាស្ត្រ។

២. រដ្ឋទាំងឡាយ ត្រូវផ្តល់ឱ្យមាននូវដំណោះស្រាយតាមរយៈយន្តការមានប្រសិទ្ធភាព ដែលរួមមានទាំងបដិទាន ដោយបានរៀបចំបង្កើតឡើងជាមួយជនជាតិដើមភាគតិច ចំពោះកម្មសិទ្ធិវប្បធម៌ បញ្ញា សាសនា

និងជំនឿរបស់ពួកគេ ដែលត្រូវបានដកហូតដោយគ្មានការយល់ព្រមដោយសេរី និងដោយមិនបានប្រាប់ឱ្យដឹងជាមុន ឬដែលរំលោភលើច្បាប់ ប្រពៃណី និងទំនៀមទំលាប់របស់ពួកគេ។

មាត្រា ១២ :

១. ជនជាតិដើមភាគតិច មានសិទ្ធិបង្ហាញ ប្រតិបត្តិ អភិវឌ្ឍន៍ និងបង្រៀនប្រពៃណីខាងជំនឿ និងសាសនារបស់ខ្លួន ទំនៀមទំលាប់ និងពិធីបុណ្យផ្សេងៗ ហើយមានសិទ្ធិរក្សាការពារ និងមានសិទ្ធិជាឯកជនក្នុងការប្រើប្រាស់ទីកន្លែងសាសនានិងវប្បធម៌របស់ខ្លួន។ មានសិទ្ធិប្រើប្រាស់និងគ្រប់គ្រងវត្ថុសំរាប់ពិធីបុណ្យនានានិងមានសិទ្ធិនាំអដ្ឋិធាតុត្រលប់មកកាន់ដែនដីកំណើតរបស់ពួកគេ។

២. រដ្ឋនានា ត្រូវព្យាយាមបង្កលក្ខណៈងាយស្រួលដល់ការទទួលយកមកប្រើប្រាស់នូវវត្ថុសំរាប់ពិធីបុណ្យ

និង/ឬនាំត្រលប់មកកាន់ដែនដីកំណើតវិញនូវវត្ថុសំរាប់ពិធីបុណ្យ ដែលជាភោគទ្រព្យរបស់ពួកគេ តាមរយៈយន្តការយុត្តិធម៌ តម្លាភាព និង ប្រសិទ្ធភាព ដែលយន្តការនេះបានបង្កើតឡើងរួមគ្នា ជាមួយជនជាតិដើមភាគតិចពាក់ព័ន្ធ ។

មាត្រា ១៣ :

១. ជនជាតិដើមភាគតិចមានសិទ្ធិធ្វើឱ្យរស់រវើកឡើងវិញ ប្រើប្រាស់អភិវឌ្ឍន៍ និងផ្ទេរឱ្យកូនចៅជំនាន់ក្រោយនូវប្រវត្តិសាស្ត្រ ភាសា ច្បាប់ទំលាប់ ទស្សនវិជ្ជា ប្រព័ន្ធនៃការសរសេរ និងអក្សរសាស្ត្រព្រមទាំងធ្វើការកំណត់ឈ្មោះ និងរក្សាឈ្មោះរបស់ពួកគេដោយខ្លួនឯង សំរាប់សហគមន៍ ទីកន្លែងនិងបុគ្គល ។

២. រដ្ឋនានាត្រូវចាត់វិធានការប្រកបដោយប្រសិទ្ធ-ភាពដើម្បីធានាថាសិទ្ធិទាំងនេះ ត្រូវបានការពារនិងធានា

ផងដែរថា ជនជាតិដើមភាគតិចអាចយល់ដឹង និងត្រូវធ្វើ ឱ្យបានយល់ដឹងអំពីដំណើរការនយោបាយ ច្បាប់ និង រដ្ឋបាល ហើយប្រសិនជាចាំបាច់ត្រូវធ្វើឡើងតាមរយៈការបកប្រែ ឬតាមមធ្យោបាយសមស្របដទៃទៀត។

មាត្រា ១៤ :

១. ជនជាតិដើមភាគតិចមានសិទ្ធិបង្កើតនិងគ្រប់គ្រងស្ថាប័ននិងប្រព័ន្ធអប់រំរបស់ខ្លួនដោយផ្តល់ការអប់រំជាភា-សារបស់ខ្លួនផ្ទាល់ ក្នុងលក្ខណៈសមស្របនឹងវិធីសាស្រ្តតាមវប្បធម៌ នៃការបង្រៀន និងរៀនសូត្ររបស់ពួកគេ។

២. បុគ្គលជាជនជាតិដើមភាគតិចគ្រប់រូប ជាពិសេសកុមារមានសិទ្ធិទទួលបានការអប់រំនៅគ្រប់កំរិតនិងគ្រប់រូបភាពនៃការអប់រំរបស់រដ្ឋ ដោយគ្មានការរើសអើងឡើយ។

៣. រដ្ឋទាំងឡាយ ដោយសហការជាមួយជនជាតិដើមភាគតិច ត្រូវចាត់វិធានការប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ដើម្បី

ឱ្យបុគ្គលជាជនជាតិដើមភាគតិច ជាពិសេសកុមារ រួមទាំងអ្នកដែលរស់នៅក្រៅសហគមន៍ផង មានសិទ្ធិទទួលបានការអប់រំទៅតាមវប្បធម៌ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ពួកគេ និងត្រូវផ្តល់ការអប់រំនោះជាភាសារបស់ពួកគេប្រសិនជាអាចធ្វើបាន។

មាត្រា ១៥ :

១. ជនជាតិដើមភាគតិច មានសិទ្ធិចំពោះភាពថ្លៃថ្នូរ និងភាពចំរុះនៃវប្បធម៌ ប្រពៃណី ប្រវត្តិសាស្ត្រ និងបំណងប្រាថ្នាដែលត្រូវឆ្លុះបញ្ចាំងយ៉ាងសមស្របនៅក្នុងការអប់រំ និងព័ត៌មានសាធារណៈ។

២. រដ្ឋទាំងឡាយត្រូវចាត់វិធានការប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាព ដោយការពិគ្រោះយោបល់ និង សហការជាមួយជនជាតិដើមភាគតិចពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីប្រយុទ្ធប្រឆាំងនឹងការប្រកាន់ពូជសាសន៍ និងលុបបំបាត់ ការរើសអើងព្រមទាំងលើកកំពស់ការអធ្យាស្រ័យគ្នា ការយោគយល់គ្នា និង

ទំនាក់ទំនងល្អក្នុងចំណោមជនជាតិដើមភាគតិច និង នៅគ្រប់ផ្នែកនៃសង្គម ។

មាត្រា ១៦ :

១. ជនជាតិដើមភាគតិច មានសិទ្ធិបង្កើតប្រព័ន្ធផ្សព្វ-ផ្សាយដោយប្រើភាសារបស់ខ្លួន និងមានសិទ្ធិប្រើប្រាស់-តាមគ្រប់រូបភាពនៃប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយដែលមិនមែនជារប-ស់ជនជាតិដើមភាគតិច ដោយគ្មានការរើសអើងឡើយ ។

២. រដ្ឋទាំងឡាយត្រូវចាត់វិធានការប្រកបដោយប្រ-សិទ្ធិភាពដើម្បីធានាថាប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយរបស់រដ្ឋពិតជាឆ្លុះបញ្ចាំងនូវភាពចំរុះនៃវប្បធម៌របស់ជនជាតិដើមភាគតិច ។ ដោយភាពមិនលំអៀងដើម្បីធានាដល់សេរីភាពយ៉ាងពេញលេញក្នុងការសំដែងមតិ រដ្ឋទាំងឡាយគប្បីលើកទឹកចិត្តឱ្យមានប្រព័ន្ធផ្សព្វផ្សាយ ដែលជាកម្មសិទ្ធិឯកជន ដើម្បីឆ្លើយតបយ៉ាងពេញលេញចំពោះភាពចំរុះនៃវប្បធម៌

ជនជាតិ ដើមភាគតិច ។

មាត្រា ១៧ :

១. ជនជាតិដើមភាគតិច និងបុគ្គលជាជនជាតិដើមភាគតិចគ្រប់រូប មានសិទ្ធិទទួលបានយ៉ាងពេញលេញ នូវសិទ្ធិគ្រប់យ៉ាង ដែលមានចែងក្នុងច្បាប់ការងារអន្តរជាតិ និងច្បាប់ការងារជាតិជាធរមាន ។

២. រដ្ឋទាំងឡាយក្នុងការពិគ្រោះយោបល់ និងសហការជាមួយជនជាតិដើមភាគតិច ត្រូវចាត់វិធានការជាក់ស្តែង ដើម្បីការពារកុមារជាជនជាតិដើមភាគតិច ពីការកេងប្រវ័ញ្ចផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ពីការធ្វើការងារណាដែលអាចមានគ្រោះថ្នាក់ ឬដែលអាចប៉ះពាល់ដល់ការសិក្សារបស់កុមារ ឬដែលអាចមានគ្រោះថ្នាក់ដល់សុខភាព ឬការអភិវឌ្ឍខាងរាងកាយ ផ្លូវចិត្ត ស្មារតី សីលធម៌ ឬសង្គម ដោយត្រូវគិតទៅដល់ភាពងាយរងគ្រោះជាពិសេសរបស់

កុមារ និងអំពីសារៈសំខាន់នៃការអប់រំ ដើម្បីពង្រឹងសមត្ថភាពពួកគេ។

៣. បុគ្គលជាជនជាតិដើមភាគតិចគ្រប់រូប មានសិទ្ធិមិនស្ថិតក្រោមលក្ខខណ្ឌនៃការរើសអើងណាមួយនៃពលកម្ម ដូចជាការងារ ឬប្រាក់បៀវត្សរ៍ជាដើម។

មាត្រា ១៨ ៖

ជនជាតិដើមភាគតិច មានសិទ្ធិចូលរួមក្នុងការធ្វើសេចក្ដីសំរេចចិត្ត លើរាល់បញ្ហាដែលអាចប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិរបស់ពួកគេ តាមរយៈតំណាងដែលជ្រើសតាំងដោយពួកគេផ្ទាល់ ស្របតាមនីតិវិធីរបស់ខ្លួន ក៏ដូចជាមានសិទ្ធិរក្សា និងបង្កើតស្ថាប័នជនជាតិដើមភាគតិចដែលមានតួនាទីធ្វើសេចក្ដីសំរេចចិត្តនានា។

មាត្រា ១៩ ៖

រដ្ឋទាំងឡាយ ត្រូវពិគ្រោះយោបល់ និងសហការដោយសុចរិត ជាមួយជនជាតិដើមភាគតិចពាក់ព័ន្ធ តាមរយៈស្ថាប័នតំណាងរបស់ខ្លួន ដើម្បីទទួលបានការយល់ព្រមដោយសេរី និងដោយបានប្រាប់ឱ្យដឹងជាមុន មុននឹងអនុម័តនិងអនុវត្តវិធានការច្បាប់ ឬវិធានការរដ្ឋបាលដែលអាចប៉ះពាល់ដល់ជនជាតិដើមភាគតិច ។

មាត្រា ២០ ៖

១. ជនជាតិដើមភាគតិចមានសិទ្ធិ រក្សា និងបង្កើតប្រព័ន្ធ ឬស្ថាប័ននយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច និង សង្គមកិច្ច ដើម្បីធានាបាននូវមធ្យោបាយក្នុងការចិញ្ចឹមជីវិត និងការអភិវឌ្ឍន៍ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ពួកគេ និងដើម្បីចូលរួមដោយសេរីនៅគ្រប់សកម្មភាពជាប្រពៃណី និងសេដ្ឋកិច្ចផ្សេងៗទៀត ។

២. ជនជាតិដើមភាគតិច ដែលត្រូវគេដកហូត មធ្យោបាយ

ាយក្នុងការចិញ្ចឹមជីវិត និងការអភិវឌ្ឍន៍មានសិទ្ធិ ទទួលបាននូវដំណោះស្រាយត្រឹមត្រូវ និងយុត្តិធម៌។

មាត្រា ២១ :

១. ជនជាតិដើមភាគតិច ដោយគ្មានការរើសអើង មានសិទ្ធិក្នុងការលើកកំពស់លក្ខខណ្ឌ សេដ្ឋកិច្ច និងសង្គម-កិច្ចរួមមានដូចជា ក្នុងវិស័យអប់រំ ការងារ ការបណ្តុះ-បណ្តាលវិជ្ជាជីវៈនិងការបណ្តុះបណ្តាលឡើងវិញលំនៅដ្ឋាន អនាម័យ សុខភាព និងសន្តិសុខសង្គម។

២. រដ្ឋទាំងឡាយ ត្រូវចាត់វិធានការប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាព ហើយប្រសិនជាចាំបាច់ ត្រូវចាត់វិធានការពិសេស ដើម្បីធានាដល់ការបន្តលើកកំពស់លក្ខខណ្ឌ សេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមកិច្ចរបស់ខ្លួន។ រដ្ឋត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេសលើសិទ្ធិ និងសេចក្តីត្រូវការពិសេសរបស់ជនជាតិដើមភាគតិចដែលជាមនុស្សចាស់ ស្ត្រី យុវជន កុមារ

និងជនពិការ ។

មាត្រា ២២ :

១. ក្នុងការអនុវត្តសេចក្តីប្រកាសនេះ រដ្ឋត្រូវយកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេសលើសិទ្ធិ និងសេចក្តីត្រូវការពិសេសរបស់ជនជាតិដើមភាគតិច ដែលជាមនុស្សចាស់ ស្ត្រី យុវជន កុមារ និងជនពិការ ។

២. រដ្ឋទាំងឡាយ ត្រូវចាត់វិធានការ ដោយសហការជាមួយជនជាតិដើមភាគតិច ដើម្បីធានាថា ស្ត្រី និងកុមារជនជាតិដើមភាគតិច ទទួលបានការការពារនិងការធានា-បានទាំងស្រុងប្រឆាំងនឹងអំពើហឹង្សា និងការរើសអើងគ្រប់រូបភាព ។

មាត្រា ២៣ :

ជនជាតិដើមភាគតិច មានសិទ្ធិសំរេច និងបង្កើតផែនការអាទិភាព និងយុទ្ធសាស្ត្រនានាសំរាប់អនុវត្តសិទ្ធិរបស់

ខ្លួនចំពោះការអភិវឌ្ឍន៍ ។ ជាពិសេសជនជាតិដើមភាគតិច មានសិទ្ធិចូលរួមយ៉ាងសកម្មក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍និងការសំរេច លើកម្មវិធីសុខភាព លំនៅដ្ឋាន និងកម្មវិធីសេដ្ឋកិច្ច និង សង្គមកិច្ចផ្សេងៗទៀត ដែលប៉ះពាល់ដល់ពួកគេ ហើយ ប្រសិនជាអាចធ្វើបាន ត្រូវគ្រប់គ្រងកម្មវិធីបែបនោះ តាមរយៈស្ថាប័នផ្ទាល់របស់ពួកគេ ។

មាត្រា ២៤ ៖

១. ជនជាតិដើមភាគតិច មានសិទ្ធិក្នុងការប្រើប្រាស់ ឱសថបុរាណរបស់ខ្លួន និងមានសិទ្ធិរក្សាវិធីប្រតិបត្តិផ្នែក សុខភាព រួមទាំងការអភិរក្សរុក្ខជាតិ សត្វ និងរ៉ែ ដែល ចាំបាច់សំរាប់ធ្វើឱសថ ។ ជនជាតិដើមភាគគ្រប់រូប ក៏មាន សិទ្ធិទទួលបាននូវសេវាកម្មសង្គមកិច្ច និងសុខាភិបាលគ្រប់ បែបយ៉ាង ដោយគ្មានការរើសអើងឡើយ ។

២. ជនជាតិដើមភាគតិចគ្រប់រូប មានសិទ្ធិស្មើគ្នា

ចំពោះបទដ្ឋានសុខភាពខាងរាងកាយ និងផ្លូវចិត្តកំរិតខ្ពស់បំផុត ។ រដ្ឋត្រូវចាត់វិធានការចាំបាច់ ក្នុងគោលបំណងធ្វើឱ្យសំរេចបានយ៉ាងរីកចំរើនដល់ការទទួលបានពេញលេញនូវសិទ្ធិទាំងនេះ ។

មាត្រា ២៥ :

ជនជាតិដើមភាគតិច មានសិទ្ធិរក្សា និងពង្រឹងទំនាក់ទំនងខាងជំនឿសាសនារបស់ពួកគេ ជាមួយនឹងដីធ្លី ដែនដី ដែនទឹក និងឆ្នេរសមុទ្រ និងធនធានផ្សេងៗទៀតដែលពួកគេមាន ឬបានកាន់កាប់ និងបានប្រើប្រាស់ជាប្រពៃណី និងដើម្បីលើកកំពស់ការទទួលខុសត្រូវរបស់ពួកគេចំពោះកូនចៅជំនាន់ក្រោយ ។

មាត្រា ២៦ :

១. ជនជាតិដើមភាគតិចមានសិទ្ធិលើដីធ្លី ដែនដី និងធនធានដែលពួកគេមាន ឬបានកាន់កាប់ ឬបានប្រើប្រាស់

ឬបានទទួលជាប្រពៃណី ។

២. ជនជាតិដើមភាគតិច មានសិទ្ធិជាម្ចាស់ប្រើប្រាស់ អភិវឌ្ឍន៍ និងគ្រប់គ្រងដីធ្លី ដែនដី និងធនធានដែលខ្លួន មាន ដោយសារហេតុផលនៃកម្មសិទ្ធិជាប្រពៃណី ឬការ កាន់កាប់ ឬការប្រើប្រាស់ជាប្រពៃណីដទៃទៀត ក៏ដូចជា អ្វី១ផ្សេងទៀតដែលពួកគេមាន ។

៣. រដ្ឋត្រូវទទួលស្គាល់ និងការពារតាមផ្លូវច្បាប់ ចំពោះដីធ្លី ដែនដី និងធនធាននានា ។ ការទទួលស្គាល់ បែបនេះ ត្រូវប្រព្រឹត្តទៅដោយគោរពយ៉ាងត្រឹមត្រូវ ចំពោះទំនៀមទំលាប់ ប្រពៃណី និងប្រព័ន្ធកាន់កាប់ដីធ្លី របស់ជនជាតិដើមភាគតិចពាក់ព័ន្ធ ។

មាត្រា ២៧ :

រដ្ឋទាំងឡាយ ដោយសហការជាមួយជនជាតិដើម ភាគតិចពាក់ព័ន្ធត្រូវបង្កើត និងអនុវត្តកិច្ចដំណើរការ

ប្រកបដោយភាពយុត្តិធម៌ ឯករាជ្យ មិនលំអៀង ដោយចំហនិងតម្លាភាព ដោយទទួលស្គាល់យ៉ាងត្រឹមត្រូវចំពោះច្បាប់ ប្រពៃណី ទំនៀមទំលាប់ និងប្រព័ន្ធកាន់កាប់ដីធ្លីរបស់ជនជាតិដើមភាគតិច ទទួលស្គាល់និងវិនិច្ឆ័យសិទ្ធិរបស់ជនជាតិដើមភាគតិច ដែលទាក់ទងនឹងដីធ្លី ទឹកដី និងធនធាននានា រួមទាំងអ្វីៗដែលពួកគេមាន ឬបាន កាន់កាប់ ឬបានប្រើប្រាស់ជាប្រពៃណី។ ជនជាតិដើម ភាគតិច ត្រូវមានសិទ្ធិចូលរួមក្នុងកិច្ចដំណើរការនេះ។

មាត្រា ២៨ :

១. ជនជាតិដើមភាគតិច មានសិទ្ធិទទួលបានដំណោះស្រាយតាមមធ្យោបាយផ្សេងៗ ដែលរួមទាំងការធ្វើឱ្យដូចដើមវិញ ឬប្រសិនជាករណីនេះមិនអាចធ្វើទៅបាន ត្រូវផ្តល់សំណងត្រឹមត្រូវ យុត្តិធម៌ និងស្មើភាពសំរាប់ដីធ្លី ទឹក ដី និងធនធាននានា ដែលជនជាតិដើមភាគតិចមាន ឬបាន

កាន់កាប់ ឬបានប្រើប្រាស់ជាប្រពៃណី ហើយដែលត្រូវបាន ដកហូតយក បានកាន់កាប់ បានប្រើប្រាស់ឬបានធ្វើឱ្យអន្ត- រាយដោយគ្មានការយល់ព្រមដោយសេរី និងដោយ មិនប ានប្រាប់ឱ្យដឹងជាមុន ដល់ជនជាតិដើមភាគតិច ពាក់ព័ន្ធ។

២. លុះត្រាតែមានការយល់ព្រមដោយសេរីពីជនជាតិ ដើមភាគតិចពាក់ព័ន្ធ បើមិនដូច្នេះទេ សំណងត្រូវធ្វើឡើង ក្នុងរូបភាពជាដីធ្លី ដែនដី និងធនធានដែលមានតម្លៃស្មើនឹង គុណភាព ទំហំ ឋានៈផ្លូវច្បាប់ ឬសំណង ជាប្រាក់ឬដំណោះ ស្រាយសមរម្យផ្សេងទៀត។

មាត្រា ២៩ :

១. ជនជាតិដើមភាគតិចមានសិទ្ធិក្នុងការអភិរក្ស និង ការការពារបរិស្ថាន និងសមត្ថភាពផលិតកម្មលើដីធ្លី ដែនដី និងធនធាននានារបស់ពួកគេ។ រដ្ឋត្រូវបង្កើត និងអនុវត្ត កម្មវិធីជំនួយ សំរាប់ជនជាតិដើមភាគតិច ក្នុងការអភិរក្ស

និងការការពារបែបនេះ ដោយគ្មានការរើសអើងឡើយ ។

២. រដ្ឋទាំងឡាយ ត្រូវចាត់វិធានការប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាព ដើម្បីធានាមិនឱ្យមានឃ្លាំងដាក់សម្ភារៈដែលបង្កគ្រោះថ្នាក់ ឬបោះចោលសម្ភារៈបែបនេះនៅលើដីធ្លី ឬដែនដីរបស់ជនជាតិដើមភាគតិច ដោយគ្មានការយល់ព្រមដោយសេរី ឬដោយស្ម័គ្រចិត្តជាមុន ពីជនជាតិដើមភាគតិចពាក់ព័ន្ធ ។

៣. រដ្ឋទាំងឡាយ ក៏ត្រូវចាត់វិធានការប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាពតាមការចាំបាច់ដើម្បីធានាថា កម្មវិធីពិនិត្យតាមដាន ថែរក្សា និងព្យាបាលសុខភាពជនជាតិដើមភាគតិចដែលបានបង្កើត និងអនុវត្តដោយជនជាតិដើមភាគតិចដែលរងផលប៉ះពាល់ដោយសារសម្ភារៈបែបនេះ ត្រូវបានអនុវត្តយ៉ាងត្រឹមត្រូវ ។

មាត្រា ៣០ :

១. សកម្មភាពយោធាមិនត្រូវអនុញ្ញាតឱ្យមាននៅលើដីធ្លី ឬដែនដីរបស់ជនជាតិដើមភាគតិច ឡើយប្រសិនជាគ្មានភស្តុតាងបញ្ជាក់ថា មានការគំរាមកំហែងធ្ងន់ធ្ងរដល់ផលប្រយោជន៍សាធារណៈពាក់ព័ន្ធទេ ឬប្រសិនជាគ្មានការយល់ព្រមដោយសេរី ឬតាមការស្នើសុំពីជនជាតិដើមភាគតិចពាក់ព័ន្ធទេនោះ ។

២. រដ្ឋទាំងឡាយ ត្រូវធ្វើការពិគ្រោះយោបល់ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពជាមួយជនជាតិដើមភាគតិចពាក់ព័ន្ធតាមរយៈនីតិវិធីសមស្រប ហើយជាពិសេស តាមរយៈស្ថាប័នតំណាងរបស់ពួកគេមុននឹងប្រើប្រាស់ដីធ្លី ឬដែនដីរបស់ពួកគេ សំរាប់សកម្មភាពយោធា ។

មាត្រា ៣១ :

១. ជនជាតិដើមភាគតិច មានសិទ្ធិរក្សា គ្រប់គ្រង ការពារ និងអភិវឌ្ឍន៍មរតកវប្បធម៌ ចំណេះដឹងជាប្រពៃ-ណី និងការសំដែងនូវវប្បធម៌ជាប្រពៃណី ក៏ដូចជាការបង្ហាញឱ្យគេដឹងអំពីវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកវិទ្យា និងវប្បធម៌របស់ពួកគេ រួមមានទាំងធនធានមនុស្ស និងធនធានពន្ធុគ្រាប់ពូជ ឱសថ ចំណេះដឹងខាងរុក្ខជាតិ និងសត្វព្រៃប្រពៃណីនិយាយផ្ទាល់មាត់ អក្សរសាស្ត្រ រចនាបថ កីឡានិងល្បែងប្រពៃណី ព្រមទាំងសិល្បៈ សំដែងនិងទស្សនីយភាព។ ជនជាតិដើមភាគតិចក៏មានសិទ្ធិរក្សា គ្រប់គ្រងការពារ និងបង្កើតឡើងនូវកម្មសិទ្ធិ បញ្ញារបស់ខ្លួនលើមរតកវប្បធម៌ ចំណេះដឹងជាប្រពៃណី និងការសំដែងវប្បធម៌ប្រពៃណី។

២. រដ្ឋទាំងឡាយ ដោយសហការជាមួយជនជាតិ

ដើមភាគតិច ត្រូវចាត់វិធានការប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ដើម្បីទទួលស្គាល់ និងការពារដល់ការអនុវត្តសិទ្ធិទាំង នេះ។

មាត្រា ៣២ :

១. ជនជាតិដើមភាគតិចមានសិទ្ធិសំរេច និងបង្កើតផែនការអាទិភាព និងយុទ្ធសាស្រ្តនានាសំរាប់ការអភិវឌ្ឍន៍ ឬការប្រើប្រាស់ដីធ្លី ឬដែនដី និងធនធានផ្សេងទៀតរបស់ពួកគេ។

២. រដ្ឋទាំងឡាយ ត្រូវពិគ្រោះយោបល់ និងសហការដោយសុចរិត ជាមួយជនជាតិដើមភាគតិចពាក់ព័ន្ធ តាមរយៈស្ថាប័នតំណាងរបស់ខ្លួនផ្ទាល់ ដើម្បីទទួលបានការយល់ព្រមដោយសេរី និងដោយបានប្រាប់ឱ្យដឹង មុននឹងអនុម័តលើគំរោងណាមួយ ដែលប៉ះពាល់ដល់ដីធ្លី ឬដែនដី និងធនធាននានារបស់ពួកគេ ជាពិសេសគំរោងទាំងឡាយដែលទាក់ទងនឹងការអភិវឌ្ឍន៍ ការប្រើប្រាស់ និងការធ្វើ

អាជីវកម្មរ៉ែ ដែនទឹក ឬធនធានផ្សេងៗទៀត។

៣. រដ្ឋទាំងឡាយត្រូវផ្តល់យន្តការប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាព ដើម្បីជួសជុលការខូចខាតឱ្យបានត្រឹមត្រូវ និងយុត្តិធម៌ សំរាប់សកម្មភាពទាំងនេះ និងត្រូវចាត់វិធានការសមស្រប ដើម្បីបន្ថយផលប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរដល់បរិស្ថានសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច វប្បធម៌ ឬស្មារតី។

មាត្រា ៣៣ :

១. ជនជាតិដើមភាគតិច មានសិទ្ធិក្នុងការកំណត់អត្តសញ្ញាណ ឬសមាជិកភាពរបស់ខ្លួនផ្ទាល់ ស្របតាមទំនៀមទំលាប់ និងប្រពៃណីរបស់ពួកគេ។ ការនេះមិនធ្វើឱ្យបុគ្គលជនជាតិដើមភាគតិចបាត់បង់សិទ្ធិក្នុងការទទួល- បានសញ្ជាតិពីរដ្ឋដែលខ្លួនរស់នៅឡើយ។

២. ជនជាតិដើមភាគតិច មានសិទ្ធិក្នុងការកំណត់រចនាសម្ព័ន្ធ និងជ្រើសរើសសមាជិកភាពនៃស្ថាប័នរបស់ ខ្លួន

ស្របតាមនីតិវិធីរបស់ខ្លួនផ្ទាល់ ។

មាត្រា ៣៤ ៈ

ជនជាតិដើមភាគតិច មានសិទ្ធិក្នុងការលើកកំពស់ បង្កើត និងរក្សារចនាសម្ព័ន្ធស្ថាប័នរបស់ខ្លួន និងទំនៀមទំលាប់ សាសនា ប្រពៃណី នីតិវិធី វិធីប្រតិបត្តិ ជាពិសេសរបស់ពួកគេ ហើយក្នុងករណីដែលមានប្រព័ន្ធវិនិច្ឆ័យក្តី ឬការវិនិច្ឆ័យក្តីតាមទំនៀមទំលាប់ ត្រូវស្របតាមបទដ្ឋានសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិនានា ។

មាត្រា ៣៥ ៈ

ជនជាតិដើមភាគតិច មានសិទ្ធិកំណត់ការទទួលខុសត្រូវរបស់បុគ្គលគ្រប់រូប ក្នុងសហគមន៍របស់ពួកគេ ។

មាត្រា ៣៦ :

១. ជនជាតិដើមភាគតិច ជាពិសេស ជនទាំងឡាយ ដែលត្រូវបានបែងចែកដោយព្រំដែនអន្តរជាតិ មានសិទ្ធិរក្សានិងបង្កើតទំនាក់ទំនង កិច្ចប្រាស្រ័យគ្នា និងការសហការគ្នា រួមទាំងសកម្មភាពនានា ក្នុងគោលបំណងខាងជំនឿសាសនា វប្បធម៌ នយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច និងសង្គមកិច្ច ជាមួយនិងសមាជិកផ្ទាល់របស់ពួកគេ ក៏ដូចជាជាមួយអ្នកដទៃទៀត ដែលនៅក្រៅព្រំដែន។

២. រដ្ឋទាំងឡាយ ដោយមានការពិគ្រោះយោបល់ និងការសហការជាមួយជនជាតិដើមភាគតិច ត្រូវចាត់វិធានការប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព ដើម្បីសំរបសំរួលដល់ការប្រើប្រាស់ និងធានាដល់ការអនុវត្តសិទ្ធិទាំងនេះ។

មាត្រា ៣៧ :

១. ជនជាតិដើមភាគតិច មានសិទ្ធិចំពោះការទទួល

ស្គាល់ការគោរពប្រតិបត្តិ និងការអនុវត្តសន្ធិសញ្ញា កិច្ច-ព្រមព្រៀង និងកិច្ចចាត់ចែងក្នុងន័យស្ថាបនាដទៃទៀត ដែលបានសំរេចឡើងជាមួយរដ្ឋ ឬជាមួយឧត្តរាធិការី របស់ខ្លួន ព្រមទាំងមានសិទ្ធិឱ្យរដ្ឋផ្តល់កិត្តិយស និងគោរព សន្ធិសញ្ញា កិច្ចព្រមព្រៀងទាំងនោះ និងកិច្ចចាត់ចែង ក្នុងន័យស្ថាបនាផ្សេងទៀត ។

២. គ្មានបញ្ញត្តិណាមួយនៃសេចក្តីប្រកាសនេះ អាច ត្រូវបានធ្វើការបកស្រាយដើម្បីកាត់បន្ថយ ឬបំបាត់សិទ្ធិ ជនជាតិដើមភាគតិច ដែលមានក្នុងសន្ធិសញ្ញា កិច្ចព្រម-ព្រៀង និងកិច្ចចាត់ចែងក្នុងន័យស្ថាបនាដទៃទៀត ឡើយ ។

មាត្រា ៣៨ :

រដ្ឋទាំងឡាយ ដោយមានការពិគ្រោះយោបល់ និង សហការជាមួយជនជាតិដើមភាគតិច ត្រូវចាត់វិធានការ សមស្រប រួមទាំងវិធានការតាមផ្លូវច្បាប់ផង ដើម្បីសំរេច

គោលដៅនៃសេចក្តីប្រកាសនេះ។

មាត្រា ៣៩ :

ជនជាតិដើមភាគតិចមានសិទ្ធិក្នុងការទទួលជំនួយហិរញ្ញវត្ថុ និងជំនួយបច្ចេកទេសពីរដ្ឋ និងតាមរយៈកិច្ចសហការអន្តរជាតិ ដើម្បីទទួលបាននូវសិទ្ធិ ដែលមានចែងក្នុងសេចក្តីប្រកាសនេះ។

មាត្រា ៤០ :

ជនជាតិដើមភាគតិច មានសិទ្ធិទទួលបាននូវសេចក្តីសំរេចដោយឆាប់រហ័ស តាមរយៈនីតិវិធីត្រឹមត្រូវ និងយុត្តិធម៌ចំពោះដំណោះស្រាយលើជំលោះ និងវិវាទជាមួយរដ្ឋ ឬភាគីផ្សេងទៀត ក៏ដូចជាវិធីដោះស្រាយប្រកបដោយប្រសិទ្ធិភាព ចំពោះរាល់ការរំលោភសិទ្ធិបុគ្គល និងសិទ្ធិសមូហភាពរបស់ពួកគេ។ សេចក្តីសំរេចនេះ ត្រូវពិចារណាយ៉ាងត្រឹមត្រូវអំពីប្រពៃណី ទំនៀមទំលាប់ វិធាន និង

ប្រព័ន្ធច្បាប់របស់ជនជាតិដើមភាគតិចពាក់ព័ន្ធ និង សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិនានា ។

មាត្រា ៤១ ៖

អង្គការនិងទីភ្នាក់ងារឯកទេសនៃប្រព័ន្ធអង្គការសហប្រជាជាតិ និងអង្គការអន្តររដ្ឋាភិបាលនានា ត្រូវរួមចំណែកជំរុញឱ្យមានការធ្វើឱ្យសំរេចបានពេញលេញនូវបទបញ្ញត្តិនៃសេចក្តីប្រកាសនេះ តាមរយៈការកៀងគរនៃកិច្ចសហប្រតិបត្តិការខាងផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ និងជំនួយបច្ចេកទេស ។ វិធីនិងមធ្យោបាយផ្សេងៗដែលធានាឱ្យមានការចូលរួមពីសំណាក់ជនជាតិដើមភាគតិច ទាក់ទងនិបញ្ហាទាំងឡាយដែលប៉ះពាល់ដល់ពួកគេ ។

មាត្រា ៤២ ៖

អង្គការសហប្រជាជាតិ ស្ថាប័ននានារបស់ខ្លួន រួមមានវេទិកាអចិន្ត្រៃយ៍ស្តីពីបញ្ហាជនជាតិដើមភាគតិច

និងទីភ្នាក់ងារឯកទេសនានា រួមទាំងនៅថ្នាក់ជាតិ ហើយរដ្ឋត្រូវលើកកំពស់ការគោរព និងការអនុវត្តទាំងស្រុងនូវបទបញ្ញត្តិនៃសេចក្តីប្រកាសនេះ និងតាមដានលើប្រសិទ្ធិ-ភាពនៃសេចក្តីប្រកាសនេះ ។

មាត្រា ៤៣ :

សិទ្ធិទាំងឡាយ ដែលបានទទួលស្គាល់ក្នុងសេចក្តីប្រកាសនេះ បង្កើតបានជាបទដ្ឋានអប្បរមា សំរាប់ការរស់នៅ សេចក្តីថ្លៃថ្នូរ និងសុខុមាលភាពរបស់ជនជាតិដើមភាគតិចលើពិភពលោក ។

មាត្រា ៤៤ :

សិទ្ធិ និងសេរីភាពទាំងអស់ ដែលបានទទួលស្គាល់ក្នុងសេចក្តីប្រកាសនេះ ត្រូវបានធានាការពារដោយស្មើគ្នាចំពោះជនជាតិដើមភាគតិចទាំងបុរសនិងស្ត្រី ។

មាត្រា ៤៥ :

គ្មានបទបញ្ញត្តិណាមួយ ក្នុងសេចក្តីប្រកាសនេះ ត្រូវ-បានធ្វើការបកស្រាយ ដើម្បីកាត់បន្ថយ ឬបំបាត់សិទ្ធិទាំងឡាយ ដែលជនជាតិដើមភាគតិចមាននាបច្ចុប្បន្ន ឬអាចមាននៅថ្ងៃអនាគតឡើយ ។

មាត្រា ៤៦ :

១. គ្មានបទបញ្ញត្តិណាមួយ ក្នុងសេចក្តីប្រកាសនេះ ត្រូវបានធ្វើការបកស្រាយដោយមិនច្បាស់លាស់ដោយរដ្ឋណាមួយ ប្រជាពលរដ្ឋ ឬក្រុមណាមួយ ឬបុគ្គលណាម្នាក់នូវសិទ្ធិណាមួយដើម្បីចូលរួមក្នុងសកម្មភាព នានា ឬដើម្បីប្រព្រឹត្តអំពើណាមួយ ផ្ទុយនឹងធម្មនុញ្ញសហប្រជា-ជាតិ ឬដើម្បីធ្វើការបកស្រាយថា ជាការផ្តល់សិទ្ធិអំណាច ឬលើកទឹកចិត្តឱ្យមានទង្វើណាមួយ ដែលនាំឱ្យមានការបែងចែក ឬធ្វើឱ្យអន់ថយទាំងស្រុង ឬមួយផ្នែកនៃបូរណភាពដែនដី ឬឯកភាពនយោបាយ នៃរដ្ឋអធិបតេយ្យ

និងឯករាជ្យឡើយ ។

២. ក្នុងការប្រើប្រាស់សិទ្ធិទាំងឡាយ ដែលមានចែង ក្នុងសេចក្តីប្រកាសនេះ សិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពជាមូល-ដ្ឋានសំរាប់មនុស្សទាំងអស់គ្នា ត្រូវបានគោរព ។ ការប្រើ-ប្រាស់សិទ្ធិទាំងឡាយ ដែលមានចែងក្នុងសេចក្តីប្រកាស នេះ អាចត្រូវដាក់ឱ្យស្ថិតក្រោមលក្ខខណ្ឌនៃការកំហិត ព្រំដែន ដោយមានការកំណត់ ដោយច្បាប់តែប៉ុណ្ណោះ ហើយត្រូវស្របតាមកាតព្វកិច្ចសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ ។ ការកំណត់លក្ខខណ្ឌបែបនេះ ត្រូវធ្វើឡើងដោយគ្មានការ រើសអើង ហើយដែលចាំបាច់បំផុត សំរាប់តែគោលបំណង ដើម្បីធានាការទទួលស្គាល់ និងការគោរព យ៉ាងត្រឹមត្រូវ ចំពោះសិទ្ធិ និងសេរីភាពអ្នកដទៃ និងឆ្លើយតបនឹងលក្ខខ-ណ្ឌយុត្តិធម៌ និងបន្ទាន់បំផុតនៃសង្គមប្រជាធិបតេយ្យ ។

៣. បទបញ្ញត្តិដែលមានចែងក្នុងសេចក្តីប្រកាសនេះ

ត្រូវធ្វើការបកស្រាយស្របតាមគោលការណ៍ យុត្តិធម៌ ប្រជាធិបតេយ្យ គោរពសិទ្ធិមនុស្ស សមភាព ភាពគ្មានការរើសអើង អភិបាលកិច្ចល្អ និងសុច្ចរិត ។